

Димитар ДИМЕСКИ

ВТОРИОТ СОЛУНСКИ ОКРУЖЕН КОНГРЕС НА М Р О (август 1905 г.)

Реформскиот дух, без оглед на извесни осцилации, бил доминантно присутен на сите средби, советувања, конференции и окружни конгреси на МРО во поилинденскиот период (до Рилскиот конгрес). Притоа посебно дошол до израз на Вториот Солунски окружен конгрес на МРО од август 1905 година.

Всушност, Солунскиот округ на МРО, по Илинден, одржал два конгреса: првиот во јуни, а вториот во м. август 1905 година¹.

Вториот Солунски окружен конгрес, бил изнуден, бидејќи од страна на петиот Струмички револуционерен округ на Организацијата во в. „Револуционен лист“ била оспорена легитимноста на Првиот Солунски окружен конгрес од јуни 1905 година. Секако, во тоа се криело незадоволството на струмичани, а веројатно и на серчани, од некои ставови на споменатиот Конгрес, а посебно од благиот однос кон Борис Сарафов, со изразената резерва во поглед на иницијативата на некои окрузи за покренување обвинение против Сарафов². Веројатно, критичарите на I Солунски окружен конгрес биле во тек со Сарафовата инструктажа на познатите војводи во Солунскиот округ - Лука Иванов, Аргир Манасиев и Апостол Петков, со цел обезбедување делегатско место за Сарафов од Солунскиот округ за Општиот конгрес на МРО³.

---

¹ Cf. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, кн. II, 277-279 М. Пандевски, Македонското ослободително дело во XIX и XX век, Мисла Скопје, 1987, т. III, 89-91, 118-123.

² Солунски конгресъ, Писмо, 29 май 905 г./-. Съобщава Сандо, - Револуционеръ листъ № 16 / 5 јули 1905, 13;

Солунскиятъ окръженъ конгресъ, Револуционеръ листъ № 18, 9 августъ 1905, 15

Cf. И. Катарциев, Прилог кон проучување положбата на ВМРО по Илинденското востание. Записник од Вториот конгрес на Солунскиот револуционерен округ, Г ИНИ, IX/1, Скопје, 1965, 234-237.

³ М. Пандевски, ВМРО и неоврховизмот (1904-1908), Култура, Скопје, 1983, 145.

Вториот Солунски окружен конгрес од август 1205 година⁴ ги продлабочил поставките на Првиот. Со својата далекусежна проекција ги наткрилува резултатите од останатите окружни конгреси на МРО во посочениот период. Тоа го потенцира неговото крупно значење.

На овој тридневен августовски конгрес присуствувале делегати од Солунскиот, Кукушкиот, Дојранскиот, Тиквешкиот и Воденскиот реон. Воедно, писмени мислења до Вториот Солунски окружен конгрес доставиле неколкумина војводи, меѓу кои и Аргир Манасиев, како и полномошникот на Еницевардарскиот реон⁵. На Конгресот веројатно присуствувале Борис Мончев и Добри Даскалов⁶. За прогресивниот карактер на Конгресот секако придонесло несомненото влијание на корифејот на МРО, Петар Поп Арсов, како и „Директивата за идната дејност“⁷.

На Вториот Солунски окружен конгрес снажно прозвучила критичката анализа на изминатата дејност и постојната состојба на Македонската револуционерна организација. Притоа се потенцирала насушната потреба од изработка на точно прецизирана и делотворна програма на МРО.

На Вториот Солунски окружен конгрес биле покренати низа прашања: за меѓународните аспекти на македонското прашање, за меѓународни (вклучувајќи и балкански) гаранции за македонската автономија, за балканските пропаганди, за дистанцирање од Егзархијата, за самостојност на македонските општини, за посебно школство, за задолжително основно образование, за македонско народно осознавање, за агитацијата, за реструктуирање на Организацијата, за реорганизацијата на четничкиот апарат, за нов статут и правилник, за Централно биро, за статусот и локацијата на Задграничното претставништво на Организацијата, за верификационите комисии и сл.⁸

М Р О според протоколот на солунските конгресисти, „треба да има две задачи: една е да го подготвува народот за револуција со која ќе ја обори тиранската владевина, а втората, подготвувајќи го за револуција, да го подготви за нов, слободен живот“⁹. За таа цел требало да се подготви конзистентна програма со која ќе се надминат

---

⁴ Сф. Бл. Ристовски, Протокол на Вториот солунски окружен конгрес (одржан во Солун од 10-12.VIII 1905 г.), сп. Современост, г. XIV/63.3, Скопје, март 1964, 305-319;

И. Катарџиев, Прилог кон проучување положбата на ВМРО по Илинденското востание. Записник од Вториот конгрес на Солунскиот револуционерен округ, Г ИНИ, IX/1, Скопје, 1965, 231-251;

И. Катарџиев, За сенародно и демократски организирано национално-ослободително движење. (Кон записникот од Вториот конгрес на Солунскиот револуционерен округ - август 1905 г.), Погледи г. II/4-5, Скопје, 1965;

М. Пандевски, Македонското ослободително дело во XIX и XX в. Мисла, Скопје, 1987, т. III, 89-91, 118-123.

⁵ И. Катарџиев, Прилог..., Записник од Вториот конгрес..., 241.

⁶ М. Пандевски, ВМРО и неоврховизмот, Скопје, 1983, 78

⁷ Ibidem.

⁸ И. Катарџиев, Прилог..., Записник од Вториот конгрес, 240-251.

⁹ И. Катарџиев, Прилог кон проучување положбата на ВМРО по Илинденското востание, Записник од Вториот конгрес на Солунскиот револуционерен округ, Г ИНИ, IX/1, Скопје, 1965, 244

постојните слабости и да се отвори солидна перспектива за успех на македонското националнослободително дело.

Сметале дека „востанието не треба однапред да се определува и на тоа треба да се гледа како на крајно средство“¹⁰.

Се залагале за преобразба на изродениот четнички институт и заменување на неговиот бунтовен со одамна проверениот агитаторски ореол. Оттаму, солунските конгресисти барале да се помести моќта на одлучување од нелегални во легални раце. Аналогно на тоа, како и Горче Петров пред одржувањето на Прилепскиот подвижен конгрес, солунските конгресисти се заложиле организациониот живот да се помести од економски рунираното македонско село во градот. „Градовите треба да постанат центри на нашата револуционерна работа, а не планините. Битола, Велес, Прилеп, Штип и Кукуш со солидна организација треба да имаат голема улога во нашата дејност за ослободување“¹¹.

Солунските конгресисти биле свртени кон развенчување со Егзархијата бидејќи „ако е Организацијата искрено верна на својата девиза, таа во Егзархијата треба да гледа непријател, исто толку опасен, како што се за нашата самостојност Патријаршијата, српската пропаганда и различните други пропаганди“. Оттаму, „Организацијата треба да се погрижи да се ограничи влијанието на Егзархијата во Македонија и да ги замени сите егзархиски институции со народни“¹². На таков начин, реактивираниите македонски општини, преку самофинансирање, би одиграле значајна улога во одбрана на самостојниот пат на македонскиот општествен развиток. Овде е евидентно влијанието на Петар Поп Арсов.

Освен тоа, се предвидувало, како и на Скопскиот окружен конгрес (одржан во јануари 1905 г.), задолжително основно образование. Солунските конгресисти се заложиле за радикално пресечување на егзархиската моќ преку преминување на раководството на МРО од рацете на учителскиот сталеж (зависен од егзархиското донаторство), кај другите македонски граѓански слоеви¹³.

Посебно се потенцира дека „Организацијата треба да се погрижи и за народното осознавање на Македонецот“¹⁴.

Специјално внимание било посветено на агитацијата (писмена и усмена), насекаде низ Македонија, вклучувајќи ги тука и турските маси. Конгресистите инсистирале „секој округ да одобри извесна сума со помош на која би се создала книжевност по македонското прашање“¹⁵. Воедно се заложиле за издавање на посебен весник за внатрешноста на Македонија, којшто би го финансирале самите окрузи, наместо дотогашната пракса на издавање локални хектографирани весници¹⁶.

---

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., 247-248.

¹³ Ibid., 244-245

¹⁴ Ibid., 248

¹⁵ Ibid., 245

¹⁶ Ibidem.

Во врска со меѓународните аспекти на македонското прашање, солунските конгресисти истакнале дека ова прашање, во последно време, сè повеќе доаѓа до израз. Биле свесни дека “Внатрешната организација сите балкански државички, па и Бугарија, ја сметаат за опасен непријател”¹⁷. Имајќи ги предвид интересите на европските земји и аспирациите на балканските држави, солунските конгресисти се заложиле во чл.1 од Статутот, македонската автономија да биде загарантирана како од Големите сили, така и од балканските држави¹⁸. Само така можела да се обезбеди македонската самостојност.

Во тогашната констатација на односите, на солунските конгресисти им било јасно дека “Врховниот к-т, Српскиот к-т и Грчкиот к-т се орудија на современите балкански држави, преку кои тие ги постигаат своите цели. Во Македонија сите три комитети се подеднакво опасни за Внатрешната организација. Нашата самостојност не ѝ е мила ни на Србија, ни на Грција, ни на Бугарија”¹⁹.

Се разбира, конгресистите ја акцентирале идејата за донесување на нов статут и правилник на МРО. Се сложиле “да се изработи еден општ правилник за внатрешното уредување на Организацијата, но сите точки да не бидат обврзни за сите. Да се каже на секој округ дека во извесни случаи можат внатрешно да се уредат према месните услови. Сакаме да се зачува автономност на сите управни институции на Организацијата. Окрузите да бидат независни едни од други. Окружните управи да бидат последни управни инстанци”²⁰. Координацијата меѓу окрузите и вонграничните претставништва би ја вршело Централно биро, составено од делегати на окрузите. Во негов делокруг би биле само прашања “од општа природа за Организацијата”²¹.

Што се однесува до Задграничното претставништво, солунските конгресисти инсистирале тоа “да се премести од Софија, да премине негде на Запад, на пр. во Женева и да има чисто претставнички карактер, да дава објаснувања на европското општество и да настојува да ги заинтересира за нашата положба”²². За таа цел се предвидувало покренување весници или двонеделен билтен “на француски јазик, наменет исклучиво за странскиот свет”²³.

Овој протокол на Вториот Солунски окружен конгрес од август 1905 година ја покажува зрелоста на солунските конгресисти при нивната проекција на идниот развој на МРО.

Што се однесува до Борис Сарафов, солунските конгресисти се задржале на сопственото решение од првиот, јунскиот окружен конгрес. Според нивното мислење, само општиот конгрес бил надлежен да му суди на Борис Сарафов²⁴.

¹⁷ Ibid., 242

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibid., 249

²⁰ Ibid., 247

²¹ Ibidem.

²² Ibid., 250

²³ Ibid., 242

²⁴ Ibid., 251.

²⁵ Ibidem, 240.

На крајот, согласно покренатата иницијатива на Скопскиот округ за свикување Општ конгрес на МРО,²⁵ за делегати од првиот. Солунски округ на МРО биле избрани: Борис Мончев, Аргир Манасиев и Добри Даскалот²⁶.

Вториот Солунски окужен конгрес на МРО од август 1905 година фасцинира со својата искристализирана македонска национална опција, без примеси и недоречености²⁷.

Во тоа се огледа неговата неприкосновена големина.

Dimitar DIMESKI

THE SECOND SALONIKA REGIONAL CONGRESS OF M.R.O. (AUGUST 1905)

S u m m a r y

The spirit of reform, apart from certain oscillations, was dominantly present at all meetings, conferences and regional congresses of M.R.O. in the post-Ilinden period (prior to the Rila Congress). It was especially expressed at the Second Salonika Regional Congress of the M.R.O. held in August 1905.

The Second Salonika Regional Congress (August 1905) fascinates with its crystalized Macedonian national option, without premises or inconsistencies, in favour of which its inviolable importance is expressed.

---

²⁵ Ibidem, 240.

Cf. По свикването на Общия конгресъ, Революционенъ листь № 17, 21 юли 1905, 2.

²⁶ Cf. И. Катарциев, Прилог кон проучување положбата на ВМРО по Илинденското востание, Записник од Вториот конгрес на Солунскиот револуционерен округ, Г ИНИ, IX/1, 1965, 251.

²⁷ „Толку силно изразување на потребата ВМРО потполно да се ослободи од своите политички, и би кажале национални недоречености, и од секое бугарско влијание, дотогаш и отпосле не било истакнато ниту на еден конгрес на ВМРО“ (И. Катарциев, Прилог кон проучување положбата на ВМРО по Илинденското востание., 239-240).